

Hakija A

Annettu 13.2.2008

Asia Kirjallisen teoksen uusintapainos

Tiivistelmä *Kirjallisen teoksen uudelleen julkaiseminen edellytti teoksen oikeudenomistajan luvan.*

LAUSUNTOPYYNTÖ

A on pyytänyt 2.7.2007 saapuneella kirjeellä tekijänoikeusneuvostolta lausuntoa asiassa, joka koskee hänen edesmenneen miehensä omakustannekirjan uudelleenjulkaisua.

Lausuntopyynnön tausta

Hakijan mukaan hänen edesmennyt miehensä B kirjoitti kirjan "Sotavangin tilitystä", joka julkaistiin syksyllä 1992. Kirja oli kysytty omakustanne ja sitä myytiin yli 2000 kappaletta.

Eräs Iistä kotoisin oleva henkilö keksi painaa kirjan uusiin kansiin ja myydä Kainuussa. Hän oli soittanut vuotta aiemmin hakijalle ja pyytänyt lupaa ottaa jonkun lauseen em. kirjasta. Hakija ei ollut antanut lupaa. Syksyllä kävi ilmi että koko kirja oli painettu uusiin kansiin. Kirjassa ei ollut painopaikkaa.

Hakija teki Seinäjoen poliisille rikosilmoituksen ja asian tutkinta tapahtui Haukiputaalla. Hakijalta 23.12. tulleen sähköpostiviestin mukaan asia on edennyt syyteharkintaan.

VASTINE

Tekijänoikeusneuvostolle 30.1.2008 toimitetussa vastineessa C kertoo saaneensa em. puhelinkeskustelussa luvan koko kirjan painamiseen. Lupa oli hänen mukaansa vielä varmistettu kirjapainoyhtiöstä.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeudesta

Tekijänoikeuslain (TekijäL, 404/1961) 1 §:n 1 momentin mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on yksinoikeus teokseen. Säännös sisältää esimerkkiluettelon suojattavista teostyypeistä. Tekijänoikeussuojaa saavat esimerkiksi kaunokirjalliset ja selittävät kirjalliset ja suulliset esitykset.

Teoksella tekijänoikeudellisessa merkityksessä tarkoitetaan henkisen luomistyön tuotetta. Kirjallinen tai taiteellinen tuote on tekijänoikeudella suojattu, jos sitä voidaan pitää tekijänsä luovan työn omaperäisenä tuloksena. Tällöin se niin sanotusti ylittää teoskynnyksen eli saavuttaa teostason. Suojan edellytyksenä ei ole muita erityisiä vaatimuksia. Esimerkiksi tuotteen kirjallisella tai taiteellisella tasolla ei ole merkitystä, ei myöskään sen aikaansaamiseksi vaaditulla työ- tai tietomäärällä. Erään teosharkinnassa apuna käytetyn määritelmän mukaan teoskynnys ylittyy, jos voidaan olettaa, ettei kukaan muu työhön ryhtyessään olisi tehnyt samanlaista teosta. Teoskynnyksen ylittyminen harkitaan tapauskohtaisesti.

Vakiintuneen näkemyksen mukaan ideat, aiheet, tiedot, periaatteet, tieteelliset teoriat yms. jäävät tekijänoikeussuojan ulkopuolelle. Tekijänoikeus ei estä esimerkiksi kahta henkilöä kirjoittamasta kirjaa samasta aiheesta. Tekijänoikeus suojaa ainoastaan sitä omaperäistä ilmenemismuotoa, joka tietylle aiheelle, ideoille ym. on kirjallisessa tai taiteellisessa teoksessa annettu.

Tekijänoikeuden sisällöstä säädetään TekijäL 2 ja 3 §:ssä. Tekijän taloudellisista oikeuksista säädetään 2 §:ssä. Sen 1 momentin mukaan tekijänoikeus tuottaa, TekijäL 2 luvussa säädetyin rajoituksin, yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muuttamattomana tai muutettuna, käännöksenä tai muunnelmana, toisessa kirjallisuus- tai taidelajissa taikka toista tekotapaa käyttäen. Säännöksen 2 momentin mukaan kappaleen valmistamisena pidetään myös teoksen siirtämistä laitteeseen, jolla se voidaan toisintaa. Säännöksen 3 momentin mukaan teos saatetaan yleisön saataviin, kun se esitetään julkisesti tai kun sen kappale tarjotaan myytäväksi, vuokrattavaksi tai lainattavaksi taikka sitä muutoin levitetään yleisön keskuuteen tai näytetään julkisesti.

Tekijän moraalisisista oikeuksista säädetään TekijäL 3 §:ssä. TekijäL 3 §:n 1 momentin mukaan tekijä on ilmoitettava hyvän tavan mukaisesti, kun teoksesta valmistetaan kappale tai teos kokonaan tai osittain saatetaan yleisön saataviin. TekijäL 3 §:n 2 momentissa kielletään teoksen muuttaminen tekijän kirjallista tai taiteellista arvoa tai omalaatuisuutta loukkaavalla tavalla ja teoksen saattaminen yleisön saataviin tekijää sanotuin tavoin loukkaavassa muodossa tai yhteydessä.

Tekijänoikeus syntyy suoraan lain nojalla teoksen luoneelle fyysiselle henkilölle. Tekijä voi kuitenkin luovuttaa oikeuksiaan toiselle. Tekijänoikeuden siirtymisestä säädetään TekijäL 3 luvussa (27 - 42 §). Tekijänoikeuden luovutusta koskevat yleiset säännökset ovat lain 27 - 29 §:ssä.

Tekijä voi luovuttaa taloudelliset oikeutensa kokonaan tai osittain. Moraalisista oikeuksistaan tekijä voi luopua vain laadultaan ja laajuudeltaan rajoitettua teoksen käyttämistä varten. Se, jolle tekijänoikeus luovutetaan, saa oikeuden teokseen sopimuksen mukaisessa laajuudessa ja sopimuksessa tarkoitettuihin tavoin.

Tekijänoikeus on TekijäL 43 §:n mukaan voimassa, kunnes 70 vuotta on kulunut tekijän kuolinvuodesta.

Tekijänoikeusneuvoston aiempi lausuntokäytäntö

Tekijänoikeusneuvosto on arvioinut kirjallisten teosten teosluonnetta lukuisissa lausunnoissaan, kuten esimerkiksi TN 2000:1, TN 2001:7, TN 2006:1 ja TN 2007:2.

Vastaukset lausuntopyynnössä esitettyihin kysymyksiin

Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että B:n kirja "Sotavangin tilitystä" on tekijänoikeuslaisa tarkoitettu teos.

Tekijänoikeus teokseen syntyy teoksen luoneelle henkilölle. Tekijänoikeuden luovutuksesta voidaan kuitenkin sopia. Mikäli kuitenkin tekijän tai tämän oikeuksien omistajan kanssa ei ole tehty asianmukaista sopimusta esimerkiksi kirjan uudelleen julkaisemisesta, on kyseessä tekijänoikeuslain rikkominen ja siitä seuraa lain mukainen rikos- ja korvausvastuu. Näyttövelvollisuus luvan saamisesta on sopimukseen vetoavalla.

Onko lupa annettu ja minkä sisältöisenä on sopimustulkintaa eikä tekijänoikeuslain tulkintaa eikä tekijänoikeusneuvosto sen vuoksi tutki asiaa tältä osin.

Rangaistukset tekijänoikeusrikoksesta on määritelty rikoslaisissa (RL 49 luku). Tekijänoikeusrikkomuksesta säädetään TekijäL 56 a §:ssä. Mikäli teosta on käytetty sopimatta käytön ehdoista, on näin menetellyt velvollinen suorittamaan tekijälle kohtuullisen hyvityksen (TekijäL 57 §). Jos teosta on käytetty tahallisesti tai tuottamuksesta, hyvityksen lisäksi on suoritettava korvaus kaikesta muustakin menetyksestä, myös kärsimyksestä ja muusta haitasta (TekijäL 57 § 2 mom.).

Puheenjohtaja

Niklas Bruun

Sihteeri

Mikko Huuskonen

Lausunto on käsitelty tekijänoikeusneuvoston täysistunnossa. Lausunnon käsittelyyn ovat osallistuneet Niklas Bruun, Martti Heikkilä, Tuula Hämäläinen, Teemu Kalliala, Satu Kangas, Päivi Liedes, Kirsi-Marja Okkonen, Maria E. Rehbinder, Risto Ryti, Pekka Sipilä, Katariina Sorvari, Markku Uotila, Martti Virtanen ja Ahti Vääntinen.